

اسلام حضاری منجانا کما جوان امّة

* * *

کارغۇن:
حاج عبدالحليم بن حاج مة عيسى
قىڭاواي حال احوال اسلام،
قىجابت انكام اسلام دايره گومبىق

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ
 عَلَى الْأَدِينَ كُلِّهِ، وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.
 أَشْهُدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهُدُ
 أَنَّ سَيِّدَنَا مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
 اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ أَهْلِهِ
 وَصَحْبِهِ يَا جَمِيعَنَّ.

أَمَّا بَعْدُ، فَيَا أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ، اتَّقُوا اللَّهَ فَقَدْ فَازَ
 الْمُتَّقُونَ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : يَاتَّيْهَا الَّذِينَ ءامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ
 حَقًّا تُقَاتِهِ، وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُم مُسْلِمُونَ.

بر تقواله کيت کفدر الله سبحانه وتعالي دالم ارتی
 کات ملقساناکن سکالا چرینتهن دان منیغکلکن سکالا
 لارغنش. بوکنله چغاکوان تقوی ایت هاش قد لیده
 سمات-مات، تناوی منچاکوفی هاتی سرتا بر صفة
 اخلاص، دغۇن دمکىن، مودە-مودەن کيت اکن منداشت

هداية دان كبركتن هيدوڤ ددنيا دان دآخرة.

سید غ جمعة يغ بربهاڭيا!،
قمرىيته نڭارا تله مەمۇر كىلگەن كەد مشاركت دنڭارا
كىت دغۇن "كونسيف اسلام حضارىي"، دمان-مان ۋون
كىت داڭتىي اىياد دېينچىغۇن، سەھىيغۇن دەمەت عوام
سکالىي ۋون، كونسيف اين دېركاتاڭن.

درى سىكىي اصطلاح، قىركاتائىن "حضارىي" مىباوا
مقصود "پرتمدون"، ماناڭالا تعريف سچاراڭ ئىگەنلىك اىيالى
"سىسواتو قىندىكتن مىباغۇن مائىسىي، مشاركت دان نڭارا
ملىيسىيا يغ بىر صفة مېلۇرۇھ، بىردا سركن كەد ۋەرسقىيكتىف
(perspektif) تەمدون اسلام".

كونسيف اسلام حضارىي اين مەروۋاڭن سواتو
ئاڭسىن يغ بىرمەتلامت مىباوا قراوبەن يغ مېلۇرۇھ

بردارکن ۋە مىكىرن اسلام مەيىكۈت قىندوان يېغ دەتقىكىن
اولىيە القرءان دان السنة. دىمىقىغ اوئتوق مۇممبالىكىن
ايىميج اسلام دان اومىتىش يېغ چو كوف ترەينا دان دەكىيتىكىن
دەغىن ئىجلا نىكەتىف دەغۇن قىلباڭاي اوغۇكقەن، سەرتى
مسكىن، موندور، تىدق بىر علمو ۋە قىتاھوان، ئەناس سرتا
بىر ماچم—ماچم لائى. قىرسۇالنىڭ باڭايىماناڭە واواسن مورنى
اين داشت درىاليسسىكىن (derealisasikan)؟.

"اسلام حضارى" سباڭاي بوكىن ساتو مذهب
اتاوا جىرن بارو، تىتافى اي ادالە قىندىكتىن اوئتوق
مەبائۇنلىكىن ئەمە تەنقا سدىكىت قۇن مەعور غىكىن فەرىنسىف
اساس اجرن اسلام اتاوا منجىسىكىن كۆنسىف كېيىسىن
براڭام دنگارا اين.

انتارا متلامىتىن سباڭاي اوسها اوئتوق مۇممبالىكىن
اومىت اسلام كەند اساس اتاوا فونداميىتىل (fundamental) يېغ

ترکاندوغ دالم القرءان دان الحديث يغ مروفاكن تراس
قمبیناءن تمدون اسلام دان برتوجوان اوتنوق (teras)
منيغكت肯 موتوكهيدوون يغ برسقادو دان ملاهيرken اومة
يغ برعلمو، برایمان، برعمل سرتا برتمدون، بربودي بهاس
دان براخلاق مليا، جوجور لانگي امانه سرتا تيدق موندور
جوڭ سديا مناغني چابرن سماس دغۇن لېيە بركسىن.

اي جوڭ مروفاكن سواتو تغىكۈچجواب باڭي
ملىندوغىي كسوچىن اسلام دان مىستىكىن اومت اسلام تنقا
تركلينچىر عقىدە، اومت اسلام اكن دافت مۇھادىفي
چابرن دان رىاليتىي سماس.
سيدۇ جمعة يغ دحورمتى!

چتوسن دان سماشت دالم ملقساناكن كونسيف اين
ادالە اوتنوق مباغونكىن مشاركت اسلام نىكارا اين
ملالئىي ۋەرگىريم قمباغونن روحانى، اوتنوق مېمايىكىن
نيلاي ۲ مورنى دان منقىكىن نيلاي ۲ اسلام دالم كهيدوون

دغۇن مىستىكىن قىرىنسىيف ۲ اوتاب ترچاھايى ، يأىت:

* كايمان دان كتقوائىن كىدى الله.

* كراجائىن عادىل دان امانە.

* رعىت برجىيوا مردىكا

* قعواسائىن علمو قىغتاھوان

* قىمباڭونن ايكونومى سائىمېغ دان كومفرييھينسىف
. (komprehensif)

* كەيدۈقىن بىر كوالىتى.

* قىمىيالان حق كومقولن مىنورىتى دان وانىتا.

* كأوتوهن بوداي دان مورال.

* قىلىھارائىن عالم سىمولا جادى.

* كقواتىن قىغتاھن.

جوسترو ايت، اسلام حضارى مىبىي فنكىن كىدى
اسقىيك قىمباڭونن يىغ منجوروس كىدى قىمىيئان قىرادىن،

يأيت فرأدبن يع دچاناي دغۇن ۋەڭچۈن اسلام دان مېرى
فوکس كىد اوسها مەفرىتىغىكتكىن موتۇ كەھيدوڤن ملالۇي
قۇواسائن علمو، قىمباڭۇن انسان، قىمباڭۇن كىصىختن
دان فيزىكل.

سىسوغۇكوهنىڭ فندىكتن اين داشت مەفرىكاساكن اومىت
اسلام براوۇقايى مۇھەادىقى چابىرن سماس سەچارا شمول دان
كۆمەرىيەنىسىف دغۇن منىتىقىبرتىكىن كىد قىمباڭۇن
ايكونومىي دان تىدىون يع مېلۇرۇھ دان قىيغىكتن داي سائىغ
اومىت كارە كەچەرلۇغۇن سىسواي دغۇن فرمان اللە سېخانە
وتعالى يع بىرمىقىصود:

"دان تۇنۇتلە دغۇن هەرتا كەكىيائىن يع تىلە دكۈرنياڭن
اللە كىدامو اكىن ۋەھالا دان كېھائىكىيائىن ھارىي اخىرە دان
جاڭنەلە اغىكاو ملۇفاڭن بەھائىنەمۇ (كەرلۇان دان بىكلىنەمۇ)
درىي دنيا؛ دان بىربوات بايىقلە (كىد ھەمب ۲ اللە) دغۇن
قىمبرىن نعمت-نعمتىش يع مەلیمەقە): دان جاڭنەلە اغىكاو

ملاکوکن کروسقن دموک بومي؛ سسوغکوهن الله تيدق
سوک كقد اور غ ۲ يغ بربوات کروسقن."
(القصص: 7).

كونسيف اين سلارس جونک دغۇن كونسيف
هيدوق كيت سهارىن، سباڭاي توڭس قىعىدىن كقد
توھن دان كونسيف كرجا سباڭاي عبادە، مائسىي
سباڭاي خليفە قىلولە منسايمېشken كقواتن دالىم سموا
بىدۇغ كهيدوقن، قىلو دىتىيقىرتكن معيكوت قىنسىف
مَقَاصِدُ الشَّرْعِيَّةِ بىرگۈيەن دغۇن لىيم قىركارا سېرتى
برايكوت:

* منجاڭ، ممرتبىتكن دان مەقركاساكن اڭام، عقل،
پاوا، هرتا دان مەفساكاكن كتورون.

سيدۇج جمعة يغ دەلىاكن،
والاوقون اي مغمىيل ماس يغ فنچۇغ، مك كيت يقىن

دغۇن قىندىكتەن اين اكىن ترچاھاي سكىراڭ كىت سموا
 منرىماڭ سباڭاي اكىندا كەھيدوڤن كىت ۋە ماس كىنى.
 كىت ۋېلى بىرساتو اوپتۇق ملقساناڭن كونسيف اين
 والاوچون بىرھەدافن دغۇن ۋەلبانڭى مىسئلە دان چابىرن
 دسمقىيغ كىت براوسها مەعواسائىي ستياف چابۇغ علمو دنيا
 دان اخىرە بىردا سىركەن القراءان دان السّنة. سباڭاييمان سبىدا

رسول اللّٰه ﷺ:

مَنْ أَرَادَ الدُّنْيَا فَعَلَيْهِ بِالْعِلْمِ ، وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ فَعَلَيْهِ
 بِالْعِلْمِ ، وَمَنْ أَرَادَ هُمَّا مَعًا فَعَلَيْهِ بِالْعِلْمِ .

(رواه البخاري ومسلم).

"بارغىسياقا يېغى مۇھەندىقى دنيا مك ھندقلە دغۇن علمو،
 بارغىسياقا يېغى مۇھەندىقى اخىرە مك ھندقلە دغۇن علمو
 دان بارغىسياقا يېغى مۇھەندىقى كدوا-دواث مك ھندقلە
 جوڭ دغۇن علمو".

كونسيف اسلام حضارىي سېنرۇ تىدق بىرچىغۇكە

دغۇن مان—مان قراتورن اڭام اسلام، بېكىن مروقاڭن ساله
ساتو اوسها كراجائەن اونتوق موجودكەن سبواھ نىڭارا
اسلام يېغ برتمدون براساسكەن اجرىن اڭام يېغ سوچى
ايت. مسکىقىون دالىم حال اين اد قىندىغۇن دان قىنداقىت يېغ
بربىيذا، تتابىي دالىم اوسها مماجوکن اومة، مك كىت ۋەرلىو
برساتو قىندىغۇن دان قىنداقىت. هاش دغۇن چارا اين كىت
داقت مەمبىيىنا سبواھ مشاركت يېغ قوات.

كىت جاغىنلە كلىرىو دان راڭو، قىندىكتەن برسوغۇڭوھـ
سوغۇڭوھ اين ادالە اوپتوق ملتىقكەن كەمبالى اومت اسلام
كىفە لىدىسن يېغ بىز سوقاي كىت براولىيە كەچىرلۇش دەن دەن
دان داخىرە. اولىيە ايت ادالە منجادىي كەفرلۇان باڭى
اومت اسلام اوپتوق مەمقرىجۇاڭكەن كۈنىسيف اين،
اۋاتەلاڭي كتىيەك اين اومت اسلام دەكايىتكەن دغۇن
كمۇندورن، كەكۈلۈتن، كەڭانسىن، كەجاھىلەن دان كەظالىيمن،
مك ۋەركارا اين ھەندىقلە دېتىدۇغ سىرىيۇس اولىيە سەمۇا ۋېھقى

دان سوا جرپاله دجاديكن سبهاڭين درقىد ايدىنلىتىي اومت اسلام دنگارا اين. (identiti)

سېدۇغ جمعة يېغ بربهاڭيا!

ايغىتلە ترهادف ۋارانىن دان ڭالقىن براجتھاد سرتا برجەداد، سارىنىن اين سىمىتىش داڭت دتفسىرلىك دەغۇن لېيە لواس، ۋەرى قىتىغۇن كەھىدۇقۇن مائىسىي اين ملىقۇتىي سىمۇا اسقىك سەرتىي منۇنتۇت علمو، مغواسائىي سائىن س دان تىكىنلۈكىي سرتا ملقساناڭن اكتىيۇتىي اىكۈنۈمى.

جااغنلە كىت لۇقا ترهادف وارىش كىتمەدونن كلوبل(global)، (رَحْمَةُ الْعَالَمِين)، سماڭىت فرساودارا ئ (اُخُوّة اسلامىيە) هەندىقلە دەقۇقۇق دان دىسماრقىن سباڭا كاي ورڭ نىڭارا اين، كىت ۋەرلۇ مۇھەرگائىي دان مەھىياتىي صفة بىرىدىكارىي باڭىي مەورۇغۇن درقىد بىرگەنلىغۇ كەند اورۇغ لائىن. دالىم حال اين سىكىف دان نىلاي ۲ نىڭاتىيف ۋەرلۇ داؤبە كەند نىلاي ۲ ۋەسىتىيف يېغ دأجىر اولىيە اڭام كىت.

مشارکت کیت مستیله منجادی اوست تریاپیق، منجادی مشارکت "اقرا" سهیغک دافت ممینا کممقوان دری سکی فنیغکتن، قعواسان علمو، کماهیرن دان کفاکرن، دغۇن دمكىن کیت تىدق ترگولوغ سباڭاپي اوست يې كىيغىلەن.

اولىيە يې دمكىن، تونتون كواجىچىن منوتىوت علمو دان مغواسائىش دالىم سموا بىدۇڭ دأوتاماكن. قىلولە مەقرىبتولكىن سپاراغ سالە فەھم ترەدەف كونسييەن علمو ايت اڭر تىدق بىلاڭو ۋەمىسەن علمو سىكولر دان علمو اڭام ترماسوقلە مغواسائىي سائىن س دان تىكنولوگى سرتا فنیغىكتەن كماهيرن دان كفاکرن. حال يې سەدمكىن ايت اداله سبهاڭىن درېد تونتون اسلام.

كیت تىدق موڭكىن دافت مغواسائىي سلوروھ كەيدۈۋەن دەنلىا اين، جىڭ كیت تىدق دافت مەنفعىتكىن دغۇن سپايىق موڭكىن، اۋاتەلەڭى سكىرالاڭى كیت مەندۇڭ

سقى دان سيكف سينيس سباڭايمان سمسىش مغيكوت
اجرن اللّه سبحانه وتعالى يأيت كفاتوهن دان كتوندوقن
كىت سباڭاي خليفه دموك بومى اين. كىت
برتغۇچوغراب ممبينا سىستىم كەيدۈقىن كىت يع براوچاي
معايىبىي كەيدۈقىن ددىيا دان أخىرە. منجانا سىستىم يع
مغەوبوغىن دأنتارا كېنىتىغۇن كدوا-دواڭ. فرمان اللّه
سبحانه وتعالى:

أَعُوذُ بِاللّهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ،
وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي
الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. (البقرة: 201).

سموڭ كىت سام ۲ دافت مىستىكىن حىرىت دان
واواسن ملالوئى اسلام حضارى اكن ترچاھاي، ان شاء
الله.

بَرَكَ اللّهُ لِي وَلَكُمْ فِي الْقُرْءَانِ الْعَظِيمِ، وَنَفَعَنِي

وَإِنْكُمْ بِمَا فِيهِ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ، وَتَقَبَّلَ مِنِّي
وَمِنْكُمْ تِلَاقُتُهُ، إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

أَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ لِي وَلَكُمْ
وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ،
فَأَسْتَغْفِرُهُ، إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.

** عِمَّع / حَسَنٌ
23.4.2005